

Frontera i frontissa (Vega dixit)

Vaig una mica tard, ja ho sé, però acabo d'acabar *Terres de l'Ebre, frontera i frontissa*, el llibre de Francesc Xavier Vega editat per Pagès fa 2 anys. I ara que per tenir-lo ràpidament a mà sempre que em face falta l'he deixat a aquell racó que tots tenim a la petita biblioteca de casa que porta aquell nom no escrit d'imprescindibles, em pregunto com és que he tardat tant a llegir-lo. No me'n puc fer raó. I això que, entre espectacle i espectacle del Litterarum, vaig comprar el llibre aquell maig del 2017 a la Fira del Llibre Ebrenç, a Móra, signat per l'autor, és clar. Malgrat això, sí que crec que podria intentar explicar-vos per què aquest llibre ha acabat aquí, al racó més bonic de tots.

La Montserrat Roig ja va confessar a *Molta roba i poc sabó* que “*incapaç com em veia de transformar el món [...] vaig decidir escriure'l*”. Però Xavier Vega forma part d'aquell privilegiat grup de persones que destaquen tant per la raó teòrica -pensar i escriure- com per la raó pràctica -actuar i transformar la realitat-. És filòsof i professor i ha estudiat l'impacte del pensament alemany -especialment de Herder i

Nietzsche- en el nacionalisme català. Però a més de regidor del seu poble, de Flix, també ha estat delegat territorial a les Terres de l'Ebre, primer d'Educació i en acabat de Cultura, durant el primer i el segon govern tripartit, respectivament.

Van ser uns executius que, més enllà de com foren coneguts popularment, a l'autor li agrada d'anomenar catalanistes i d'esquerres. Per a ell, el matís és important, el nom fa la cosa i al llarg de tot el llibre. També quan poso en circulació el mot *tortosisme*, aquell natural afecte a la ciutat natal que podríem enllaçar amb una capital del segle XXI, ebrenca i ben catalana. I alhora quan el contraposa a l'històric i moribund tortosinisme, aquell que, fins a bona part del segle XX, arribava a negar que aquelles terres -les del segon terme municipal més gran de tot l'Estat- no només no eren catalanistes sinó que ni tant sols eren catalanes. “*Tortosins, ni catalans ni valencians*”, com afirmava, entre d'altres, el periodista Ramon Vergés Paulí el 1909 a *Espurnes de la llar*. Com han canviat les coses.

Però la cita forma part d'un dels molts

textos històricament valuosos reproduïts a l'antologia de *Frontera i frontissa*, al costat, entre molts d'altres, dels de Sebastià Juan Arbó i Artur Bladé i Desumvila. L'escriptor rapitenc va escriure la novel·la *Terres de l'Ebre* el 1932 -el nom que fa la cosa, tot i que es referia al tram final del riu i al Delta. I el memorialista benissanet va posar en circulació el mot ebrenca a partir del seu retorn definitiu a Catalunya el 1961 després del seu llarg exi-

“Xavier Vega forma part d'aquell privilegiat grup de persones que destaquen tant per la raó teòrica... com per la raó pràctica -actuar i transformar la realitat”.

li, tot i que ell utilitzava molt més l'expressió *Ebre català* que la de *Terres de l'Ebre*.

Aquesta última no es va consolidar fins al tombant de mil·lenni quan, de la mà de la Plataforma en Defensa de

l'Ebre, vam canviar les mentalitats -les nostres i les del altres- i vam passar de ser la Quinta Província a les Terres de l'Ebre, en T majúscula. I ara som allò que en podríem dir la Catalunya profunda. Com han canviat les coses. Parlant del “*no al transvasament*”, tinc també per començar *Generació #Lo-RiuÉsVida. Biografia del jovent en temps de lluita a les Terres de l'Ebre*, el llibre del morenc Àlex de la Guia i la tortosina Núria Caro editat per Cossetània aquest 2019 i que també em van signar el autors aquest Sant Jordi, com ha de ser.

Però tornem a *Frontera i frontissa*. En ser un llibre de referència, Vega també cita i es val dels autors que han pensat i repensat el territori i dels seus treballs, d'això es tracta: els del també flixanco Josep Sánchez Cervelló, el rossellà Miquel Àngel Pradilla, els tortosins Josep Maria Franquet Bernis, Agustí Agramunt Bayerri, Jacobo Vidal Franquet, Joan Moreira Ramos -que tot i haver nascut a Lleida deia que havia nascut a la capital de Ponent “*per casualitat*”- o aquest vilanoví enamorat de l'Ebre i per això afincat a Orta que és Xavier Garcia

Josep Sancho Sancho
historiador

Pujades.

Però Vega, a més a més, més enllà dels contemporaneïstes, té una mirada de llarg abast, de la Il·lucavònia a la Vègueria passant pel riu com a frontera entre la República i el franquisme però també entre Roma i Cartago. I, entremig, totes les arrels antropològiques que ens defineixen, els símbols i els rituals: la jota, les bandes de música, la cultura de l'arròs, la festa de Sant Antoni i, malgrat tot, els bous. Amb tot això, i ara també amb aquest llibre sota el braç -o al racó més bonic de la petita biblioteca de casa- els que són del nord, de Flix, i els que som del sud, d'Alcanar, tots els que esteu entremig i els de més enllà, encara, Matarranya, Maestrat i Ports, ho sabem molt bé: frontissa. Paisos Catalans.